

HAAGSE BLUF



Scout Arno Brok heeft de lijstjes klaar

Een luchtig toetje na een Haagse week. In deze aflevering: wie past er in het VVD-nest?

Het zou een mooi gezicht zijn: Arno Brok, onze commissaris van de Koning, in een lange zwarte jas op de publieke tribune in een willekeurige raadszaal op zoek naar nieuw politiek talent.

Zoals voetbalscouts langs de lijn zoeken naar nieuwe pareltjes voor profclubs, zo scout Arno Brok al drie jaar liberaal talent voor zijn partij. Niet in debatruimtes, maar gewoon in zaaltjes – overal in het land.

Sinds dit jaar is Brok voorzitter van de permanente scoutingscommissie van zijn partij, de VVD. Een onbetaalde nevenfunctie, die hij in zijn vrije tijd vervult.

En wie kan het beter dan Brok? Als er iemand is die weet waar de VVD voor staat, is hij het. Brok doorliep de ‘gehele jeugdopleiding’ bij de partij, van lid van jongerentak JOVD tot lid van het provinciaal bestuur en adviserend lid van het hoofdbestuur.

Hij was raadslid en fractievoorzitter in Leeuwarden, wethouder in de provinciehoofdstad en burgemeester van Sneek en Dordrecht en sinds 2017 commissaris van de Koning in Fryslân.

Dan kom je al 35 jaar iedereen tegen, op partijcongressen, verkiezingsavonden, burgemeestersentjes. En ken je iedere VVD’er.

„Wy kenne de nestgeur fan de VVD”, vertelt Brok. „Yn in petear hawwe wy yn trije minuten troch oft in kandidaat geskikt is foar ús, of net.”

Voor de kieslijst van de VVD bij de afgelopen Tweede Kamerverkiezingen spraken Brok en zijn mede-scouts met 166 mensen. Tachtig van hen kwamen uiteindelijk op de lijst.

Hij krijgt signalen van provinciebesturen die zeggen „hy of sy kin wol wat wêze”. Dan volgen „stevige petearen”, een psychologische analyse, assessments en bootcamps. „Wy wolle ynsicht krije yn in persoanlikheid.”

De talentspeurders toetsen het liberale verhaal, of iemand stevig in de schoenen staat en of een kandidaat meer politicus is of bestuurder. „Dan skoute we

in potinsjeel Keamerlid en oan it ein fan it petear sjogge we dat immen better wethâlder wurde kin.”

De scoutingscommissie komt met een advieslijst, die vaak wordt overgenomen door het partijbestuur van de VVD. Zo gaat dat voor de Tweede Kamer, maar ook de lijst voor de Eerste Kamer en het Europees Parlement.

Liberaal ben je, dat word je niet, zegt Brok. Zoals voetbalclubs spelers van andere verenigingen halen, kijkt Brok niet naar talent bij andere partijen. „Je moatte liberaal hannelje, fiele, tinke. Wy fiskje net yn ‘e fiver fan in oar.”

‘Wy kenne de nestgeur fan de VVD’

Op iedere lijst staat weleens een misser. Een kandidaat die, blijkt later, niet past bij de VVD of niet integer handelt. „Dy binne der sa no en dan wol, mar de partij lit ek sjen: der wurdt op hannele. Je binne polityk aktyf foar in A-merk, dan moatte je je oan de rigels hâlde. Wy binne strang op yntegriteitssaken, de latte leit heech.”

Terwijl de VVD met CDA, D66 en ChristenUnie onderhandelt over een nieuw kabinet, kijkt de scoutingscommissie al vooruit naar de Eerste Kamerverkiezingen, over anderhalf jaar. De eerste gesprekken worden al gevoerd.

En welke bewindspersonen van VVD-huize er straks op het bordes staan, naast koning Willem-Alexander? Welke politicus acht Broks commissie ook geschikt als bewindspersoon? Brok kent ze, maar zegt er niets over. „Dat is net oan ús, mar oan de partij.”

De lijstjes liggen klaar.

TON VAN DER LAAN
ton.van.der.laan@lc.nl

Volgende week is het herfstreces in de Tweede Kamer. Haagse Bluf is zaterdag 30 oktober weer terug.

Waarom Friezen vaak hun eigen taal overslaan

PIER ABE SANTEMA

Cafés in de gemeente Waadhoeke krijgen stickers uitgedeeld die kanten aanmoedigen om hun eigen taal te spreken. Of dat nou Bildts, Franeikers, Fries of Nederlands is. Tegelijkertijd heeft LC-internetcolumnist Daniël Coenen, die van Rotterdam naar Leeuwarden verhuisde, in een jaar tijd amper vijf keer Fries gehoord.

Wat is er aan de hand? Waarom hebben Friezen vaak een uitnodiging nodig voordat ze hun eigen taal gebruiken? Hoe kan het dat het Fries voor een nieuwe inwoner bijna helemaal verborgen blijft? Het antwoord zullen bijna alle Friezen wel herkennen: in veel situaties voelen ze toch een soort drempel om in het Fries te beginnen. En als de een in het Nederlands begint, dan doet de ander mee. Ook al spreken ze thuis misschien allebei Fries.

RISICOMIJDEND

Het blijkt iets te zijn wat zich bij alle minderheidstalen voordoet, vertelt projectleider Mirjam Vellinga van de Afûk. Sprekers van die talen hebben de neiging om snel over te schakelen naar de meerderheidstaal of er direct maar in te beginnen. Dit doen ze niet omdat ze liever de andere taal spreken, maar om het risico op een negatieve reactie uit te sluiten. Het zou immers eens kunnen gebeuren dat iemand het niet leuk vindt om Catalaans, Welsh of Fries te horen.

„As sprekker fan in minderheidstaal sitst altyd yn in ûnwisse sitewaasje, want kinst net sjen welke taal de oar sprekt”, zegt Vellinga, die zich baseert op onderzoek van de Catalaanse professor Ferran Suay. De minderheidstaalspreker moet altijd keuzes maken: kan ik hier mijn taal spreken, of kan het niet? Veel mensen zijn risicomijdend en kiezen daarom onbewust voor de veiligste oplossing: ze doen het alleen als ze zich 100 procent veilig voelen.

KLAP IN HET GEZICHT

Maar die 100 procent is vaak onhaalbaar, vooral omdat mensen te weinig inschatting van de ‘risico’s’ ook nog uitgaan van verschillende aannames, die lang niet altijd kloppen. Zo weet Vellinga dat veel mensen direct al kiezen voor het Nederlands als de ander jong is, er hip

Veel Friezen voelen een drempel om een onbekende in het Fries aan te spreken. In hun eigen provincie, welteverstaan. Maar wie het toch probeert, schiet vaak raak, zegt Mirjam Vellinga van de Afûk.

Een antenne

Daniël Coenen verhuisde een jaar geleden van Rotterdam naar Leeuwarden en hoorde sindsdien amper een woord Fries op straat. In een van de laatste afleveringen van zijn column op LC.nl liet hij weten een hard hoofd te hebben in de toekomst van de Friese taal. In dorpen kwam hij die wel tegen, maar in zijn woonplaats amper, laat staan dat hij erin werd aangesproken. „Ja, een keer door een verslaggever van Omrop Fryslân op de markt.” Vond hij dat onfatsoenlijk? „Nee, helemaal niet, dat is volledig oké.” Wat hij wel onsympathiek vond was die keer dat een voor hem onbekende collega Fries tegen hem bleef spreken, terwijl hij aangaf dat hij nog maar net in de provincie woonde en de taal niet goed verstond. „Toen had ik het idee dat ik uitgedaagd werd.” Maar dat was een uitzondering. „Vanaf dag één heb ik het gevoel gehad dat er bij Friezen een antenne bestaat voor wie Fries spreekt en wie niet.”

Advies tuincentra in Friesland: doe lekker niks in de tuin

COR DE BOER

LEEUWARDEN/BOLSWARD Tien Friese tuincentra scharen zich achter de biodiversiteitscampagne ‘Wat zullen we nou beleven?’ met een paradoxaal advies: doe niets in de tuin.

„Hjerstbeurten foar de tún? De boel winterklear meitsje? It is allegear flauwekul. Puere kommersje”, zegt Johannes Walinga van Túnsintrum Bolsward. „Kinst miskien hjir en dêr wat bledsjes fan it paad en út it gers feie, mar dat is it wol. De rest kinst better moai gewurde litte oant de maitiid.”

Dat is precies de boodschap die vanaf maandag wordt uitgedragen in de jaarlijkse campagne Watzul-

lenwenoubeleven.nl van een reeks natuur-, duurzaamheids- en landbouworganisaties en overheden, onder aanvoering van de Friese Milieu Federatie (FMF).

Onder de noemer ‘Een beetje tuinier doet even niks voor de biodiversiteit’ roept die burgers op niet te knippen, snoeien, maaien, opruimen. In het winterhalfjaar hebben beestjes alle baat bij uitgebloeide bloemen, afgebroken takken, herfstblad, bessen en valfruit.

In de campagne worden de tips bewust praktisch en laagdrempelig gehouden. „We wolle graach de minsken bûten ús eigen griene bubbel berikke. Foar 60 prosint is bioferskaat hielendal net in fraachstik dêr’t se alle dagen oer neitinke”, zegt

Lemke Statema van de FMF.

Dat de tien tuincentra makkelijk te porren waren voor de actie, viel haar op. „Se steane der hielendal achter en doare it belang fan ynsekten en fûgels wier wol foar de kommersje gean te litten.”

Walinga: „Se kamen der earst foarsichtich mei oan dat se minsken oanriede woenen om ‘sa min mooglik’ yn de tún te dwaan. Doe ha ik daliks sein: ‘Feroarje dat mar gewoan yn niks!’”

Walinga is ook wars van nutteloos verpakkingsmateriaal. „Wy hingje sels wol in foto by de kistkes mei planten, yn plak fan al dy labels en stickers. Blombollen ferkeapje we gewoan út de sek. Dat skeelt in hoop plestik en rotsoai.”



Mirjam Vellinga spreekt zo vaak mogelijk met  aan in het Fries en raakte zo ook in het Fries aan de praat met Jonathan Greogoria bij Specsavers in Leeuwarden. FOTO MARCHJE ANDRINGA

Stickers en viltjes

Om inwoners van Waadhoeke over de drempel te helpen om hun eigen (streek)taal te gebruiken, deelt de gemeente sinds vorige maand raamstickers en bierviltjes uit aan horeca, bedrijven en instellingen. Er zijn vier soorten, die mensen oproepen om Franekers, Bildts, Fries of Nederlands te spreken. „D'r is 'n enorme ferskaid an talen in deuze fúzzygemeente”, zegt taalcoördinator Gerard de Jong. „Maar dos binne d'r 'n prot minsen die't tun 't kassamaisy in 't Nederlâns beginne, wilens se thús Bildts of Frys prate.” Waadhoeke is trots op de meertaligheid en wil het gebruik ervan dan ook stimuleren. „At minsen nander niet kinne, is d'r dos altyd dat momint fan ‘welke kant gaan wij op?’ Faak trekt 't Nederlâns dan an 't langste eand. Met deuze stikkers nimme wij 'n bitsy fan dat, subtile, ongemak weg. Want de klant weet dat hij gewoan in de aigen taal beginne kin.”

(‘randstedelijk’) uitziet, of een andere huidskleur heeft. Ook heerst het idee dat er in de stad Leeuwarden geen Fries wordt gesproken wordt. Verder zijn mensen bang om voor dom of onfatsoenlijk versleten te worden als ze Fries zouden spreken.

De neiging om over te schakelen op het Nederlands is zo sterk, dat veel mensen het zelfs doen bij een Friestalige gesprekspartner als ze horen dat het Fries de mensens moedertaal is. De reden is dat men niet wil voorkomen dat iemand moeite voor ze doet, maar het voelt vaak als een klap in het gezicht voor degene die z’n best doet om Fries te spreken, zegt Vellinga. „Dy wol derby hearre.” Ook mensen die aangeven dat ze het Fries goed verstaan, maar het zelf niet spreken, krijgen vaak geen woord Fries meer te horen.

‘ECHT GJIN PROBLEEM’
Vellinga kent de gevoelsmatige drempel om Fries te spreken uit eigen ervaring. Vooral wanneer ze een beetje moeite heeft ze bijvoorbeeld in de winkel voor het gemak maar voor het Nederlands. Maar meestal begint ze, ook in haar woonplaats Leeuwarden, gewoon in het Fries. In kledingzaken, bij de opticien, in restaurants. En haar ervaring leert dat veel aannames niet blijken te kloppen: ook in Leeuwar-

“AST IT BELANGRYK FYNST DAT IT FRYSK BESTEAN BLIWT, DAN MOATST IT BRÛKE

Gratis workshop

Workshop ‘De psychology fan dyn taal’ start in november. Belangstellenden kunnen zich gratis opgeven via www.praatmarfrysk.nl/taalpsychology

den krijgt ze zes tot zeven van de tien keer antwoord in het Fries. Ook van hippe jongeren en ja, toevallig pas nog van een medewerker van Specsavers met een donkere huidskleur.

Natuurlijk treft ze ook weleens iemand die het Fries niet verstaat, maar tot negatieve reacties leidt haar gewoonte om een gesprek in de ‘memmetaal’ te beginnen eigenlijk nooit, zegt Vellinga. „Dyginge dêr’s tsjin praatst fynt it meastal echt gjin probleem.”

WAAROM FRIES SPREKEN?
Vellinga en organisatieantropoloog Annewiep Bloem hebben hun ervaringen en de bevindingen van Suay werkt in een nieuwe workshop, ‘De psychology fan dyn taal’. Die gaat over het switchen van taal en hoe je die gewoonte kunt veranderen. Maar is dat nou nodig, zo’n workshop? Een criticus zou zeggen: dat overschakelen op het Nederlands, dat doen mensen toch uit zichzelf? Waarom zouden ze Fries moeten spreken?

Nou, zegt Vellinga, niemand moet Fries spreken, maar het sneue van het verhaal is dat veel provinciegenoten het eigenlijk best wel vaker zouden willen doen. Dat hoorde ze bijvoorbeeld van mensen die deelnamen aan de proeffase van de workshop. „It is faak dochs harren gevoelstaal.” Een tweede argument is

het behoud van de taal. „Ast it belangryk fynst dat it Frysk bestean bliuwt, dan moatst it brûke.”

EEN KNOPJE OM
Het gaat er niet om iedereen altijd en overal maar Fries spreekt, zegt Vellinga, maar dat mensen het doen wanneer het gewoon kan. En dat blijkt dus op veel meer momenten te zijn dan menigene denkt. Fries spreken werkt ook aanstekelijk, weet ze uit eigen ervaring. Toen ze laatst in een Leeuwarder kledingzaak de vraag kreeg: „Kan ik u ergens mee helpen?”, antwoordde ze: „Ja, ik bin op syk nei in jurk.” Waarop de winkelbediende zei: „No, dy hawwe wy hjir genôch.”

Het was alsof er een knopje omging in de winkel. „In pear oare klanten, dy’t al foar my yn de winkel wiene, hearden ús en begongen fuortendaliks ek Frysk te praten. De hiele sitewaasje sloech om troch my. En dat gebeurt my sa faak.”

Oproep
Hebt u vergelijkbare of juist heel andere ervaringen? Of hebt u er een hekel aan als u in het Fries aangesproken wordt? Laat het de LC weten via tips@lc.nl.

Kerstmarkten, kerstreizen en oud&nieuw

Geld-terug-garantie

Repatrieringsgarantie

Zekerheid via SGR

2022 al volop boekbaar

5 dagen
va. € 499,-

ALL INCLUSIVE

Kerstreis Sauerland, Winterberg

All inclusive

Vertrek: 23 dec

8 dagen
va. € 499,-

Kerstreis Krakau

Ontbijt en diner

Vertrek: 22 dec

8 dagen
va. € 499,-

Kerstreis Wenen

Ontbijt en diner

Vertrek: 22 dec

8 dagen
va. € 549,-

Single Kerstreis Toscane

Ontbijt en diner

Vertrek: 22 dec

8 dagen
va. € 599,-

Kerstreis Zwitserse Alpen met bus en trein

Ontbijt en diner

Vertrek: 22 dec

Boek zonder aanbetaling

effeweg.nl

of bel 088 10 30 800

Alle fouten voorbehouden. Exclusief reserveringskosten, Calamiteitenfonds en SGR bijdrage.